

SAMFUNDSDEBATTEN PÅ STANDBY

– TESER OM DE BLODFATTIGE

POLITISKE DISKUSSIONER

Mens borgerne i højere og højere grad efterspørger visionære og reformivrige politikere synes den politiske debat og kritik at være forstummet. De grundlæggende diskussioner af samfundet er afløst af petitesse-politik og konsensus- og lappeløsninger

Af Jon Kiellberg

I de sidste par år har det politiske spil, spin og personnider spillet en større og større rolle i mediebilledet, mens de store grundlæggende diskussioner og kritik af samfundsforhold syntes på retræte. De store samfundspolitiske diskussioner lider for øjeblikket af iltmangel og savner en saltvandsindsprøjtning af nye politiske og ideologiske ideer til at videreudvikle samfundet.

En undersøgelse, som analyseinstituttet Interresearch gennemførte for tidsskriftet Vision i juli, viste ellers, at vælgerne ønsker mere ideologiske politikere og langt større samfundsemner til debat, når det kommer til spørgsmål om velfærdssamfundets udvikling, lighedsbegreber og demokrati. Og med den økonomiske krise både herhjemme og i udlandet burde der være grobund for en levende diskussion af de store samfundsmæssige udfordringer, som samfundet står over for.

Statistik

Syv ud af 10 danskere mener, at danske politikere ikke er tilstrækkelige ideologiske.

59 pct. af danskerne mener, at det er politikernes opgave at skabe langsigtede idépolitiske debatter.

Analyseinstituttet Interresearch for tidsskriftet Vision juli 2008

Fx. på uddannelsesområdet, hvor færre og færre tager en uddannelse, arbejdsmarkedets udformning på den lange bane, indretningen af det offentlige sygehusvæsen og integrationsproblematikken.

Indenrigspolitisk fodnotepolitik og dag-til-dag politik

På trods af store nationale som globale udfordringer, som Danmark står over for i disse år, synes både regering og opposition at være lullet i søvn af dag-til-dag politiske dagsordner og spredt fægtning, hvad angår reformer og samfundets indretning.

På mange måder kan man sammenligne den nuværende politiske kultur med en tilbagevendende til fodnotepolitikken, denne gang indenrigspolitisk.

Her er fire bud på årsagen

1. Den politiske linedans

De taktiske midter- og konsensusøgende politiske kampe og hensyn fortrænger de store politiske sværdslag, hvor politikere vover pelsen. Den overbefolkede midte i dansk politik har i nogen grad isoleret de mere reformivrige og radikale politikertyper.

2. Højkonjunktorens betydning

De gunstige økonomiske konjunkturer har ikke fordret nye store banebrydende politiske projekter, men har i højere grad været kendetegnende ved tilpasning og skridt for skridt-lovgivning.

3. Det store fælles samfundsprojekt - en saga blot

Der findes ikke længere et fælles og kollektivt samfundsprojekt om ideen om det gode og det konfliktfrie samfund i ligevægt. Der er således sket et skift fra en politisk diskurs om det retfærdige samfund til individuelle menneskerettigheder. I dag er det individets egen idé om det gode liv, som er adskilt fra samfundets mere dybdeliggende strukturelle udfordringer og muligheder.

Ansvar for kritikken tilfalder således ikke samfundet i samme grad som tidligere, men den enkelte borger.

4. Flygtige politiske dagsordner og -strømninger

Dertil kommer, at medie- og kommunikationsverdenen er med til at gøre samfundskritikken individuel. De grundlæggende samfundsproblemer bliver skåret ind til benet som politiske enkeltsager og bliver skarp-rettet den medieegnede politiske virkelighed, og dermed forsvinder de dybtliggende og fundamentale politiske diskussioner i mediestrømmen. I den henseende kan kommunikationsfolk inden for visse brancher ses som isoleringslag for de store politiske diskussioner og kritikker.

Kritikken hviler i dag i højere grad på samfundets sensationssprægede tendenser, populære strømninger og den verserende politiske debat end på en decideret kritisk samtidssdiagnose. Den sporadiske samfundskritik er bundet op på forbrugernes ønsker og behov med udgangspunkt i konkrete hverdagsproblemer frem for de underliggende strukturer, der stikker under. Et eksempel er de populære forbrugerprogrammer på tv som 'Basta' og 'Kontant'. Her handler det om enkelte produkter, som ikke lever op til forbrugernes forventning, eller om firmaer, som har snydt, bedraget eller ført forbrugerne bag lyset. Programmerne sætter dog aldrig spørgsmålstegn ved de helt grundlæggende forhold i samfundet. Derfor stopper den individuelle kritik aldrig, men cirkulerer og gentages uge for uge, når beslægtede problemer dukker op.

Den individuelle kritik afspejles således i både mediernes fokus på det politiske spil - og personerne bag - samt i det politiske landskab, der er kendetegnet ved detaillovgivning og lappeløsninger.

Zigmunt Baumann sammenligner borgernes samfundskritik med en campingplads. Gæsterne kommer og går, men udfordrer aldrig campingpladsens underliggende og grundlæggende driftsfilosofi.

Vi lever i et samfund, der er holdt op med at sætte spørgsmålstegn ved sig selv

(Cornelius Castoriadis i Bauman 1998: 121).

Campingpladsen som politisk kampplads

Hvad angår borgerne – den kritiske masse – er der ikke meget hjælp at hente. For på trods af, at borgerne og dermed vælgerne efterspørger mere ideologiske politikere, er det så som så med borgernes trang til at sætte de store samfundsforhold til diskussion. Ifølge sociologen Zygmunt Bauman, er kritikken en grundlæggende del af det at være borger i dag. Men kritikken forbliver individuel og har ikke gennemslagskraft til at ændre på de grundlæggende udfordringer, samfundet står overfor. I stedet bliver det de personlige fejltrin og regelrytteriet, der træder i centrum for kritikken. Konsekvensen er, at borgerne bliver personlige overformyndere af lovgivningen, ofte vendt mod dem selv. Baumann sammenligner borgernes samfundskritik med en campingplads: 'Stedet er åbent for enhver med egen campingvogn eller telt og penge nok til at betale lejen. Gæsterne kommer og går uden at bekymre sig synderligt om, hvordan campingpladsen drives (...) En gang imellem kan gæsterne kræve en bedre service (...). Men de udfordrer aldrig campingpladsens underliggende og grundlæggende driftsfilosofi' (Bauman, Rasmus Willig, 2007: 44-45)

For at udfordre 'campingpladsen' som en politisk kampplads handler det om, at både politikere og borgere tør sætte de store politiske debatter og forhold til diskussion.

Samfundets politiske sundhedstilstand må nødvendigvis måles og vejes på dets evne til at forny, reformere og nytænke de grundlæggende værdier og problemer. Skal den hjemlige politiske andedam have ilttilførsel, kræver det, at der bliver skabt rum for at diskutere fælles udfordringer i bredformat. ■

Bauman, Zigmunt: Modernity and Ambivalence, Cambridge: Polity Press 1998

Jespersen, Per Michael: Debat i frit fald, Ugebrevet A4, nr. 4 2008
Klingsey, Mette: Vælgerne savner mere idealistiske politikere, Information, 31. juli 2008

Willig, Rasmus: Forsvar for kritikken, Hans Reitzel Forlag, 2007